

POLJOPRIVREDNA STRUČNA SLUŽBA
KOSOVSKA MITROVICA d.o.o.
38220 Kosovska Mitrovica ul.Cara Dušana br.10
Tel/028/423-773, Tel/ 028/424-144
E-mail pskm@nadlanu.com
SAJT :<http://psss.rs>

B I L T E N

BROJ VII

JUL 2010

Autori: Dipl.ing. Zoran Milosavljević, Dipl.ing. Ljiljana Gvozdić,
Dipl.ing. Kosovka Jakšić,

S a d r ž a j:

RATARSTVO I POVRTARSTVO

- Setva strnih žita

VOĆARSTVO I VINOGRADARSTVO

- Radovi u zasadima voća

STOČARSTVO

- Klima u objektima za goveda

CENE SA PIJACE

ŽETVA STRNIH ŽITA

Žetva pšenice je veoma važan deo tehnološkog procesa proizvodnje. Od blagovremene i kvalitetne žetve u velikoj meri zavisi količina i kvalitet prinosa zrna pšenice. Žetvu treba obaviti blagovremeno. Ukoliko se ona obavlja posle pune zrelosti gubici u količini i kvalitetu prinosa su veliki. Gubici prinosa nastaju zbog osipanja zrna a kvalitet zbog raznih biohemiskih procesa (disanja) i fizičkih procesa (ispiranje hranjivih materija iz zrna). Na osnovu višegodišnjih istraživanja najbolji momenat za žetvu pšenice je faza kraja voštane zrelosti odnosno kada je sadržaj vode u zrnu 21-24%. U ovom slučaju žanjemo ako postoje sušare za dosušivanje zrna. Ova faza zrelosti za žetvu najbolja je sa gledišta obezbeđenja prinosa i kvaliteta zrna. Ukoliko nema uslova za naknadno dosušivanje onda se žetva kombajnom izvodi u fazi pune zrelosti sa 14-15% vode u zrnu pri čemu žetvu treba obaviti brzo. Žetvu treba obaviti za 6-10 dana jer pšenica brzo prelazi u prezrelo stanje u dolazi do velikih gubitaka u prinosu. Za skladištenje zrno treba da ima do 14% vlage. Temperatura za sušenje merkatilne mšenice ne sme biti veća od 60 stepeni C, a semenske do 40 stepeni C.

Žetva raži se vrši na isti način kao i kod pšenice. Karakteristično za raž je da se više osipa od pšenice pa žetvu treba obaviti na kraju voštane zrelosti i u što kraćem vremenu. Za skladištenje sadržaj vlage treba da bude kao i kod pšenice oko 14%

Žetva tritikalea je adekvatna žetvi raži.

Žetva ječma se takođe obavlja kombajnama za strna žita. Momenat žetve zavisi od toga dali se radi o krmnom ili pivskom ječmu jer se oni žanju u različitim fazama zrelosti. Krmni ječam žanje se u fazi druge polovine voštane zrelosti. Ako se žetvom kasni u punoj zrelosti ili prezrelosti dolazi do lomljenja klasa i njihovog opadanja. Pivarski ječam se žanje u fazi pune zrelosti kada je sadržaj vode u zrnu ispod 14 %. Ranija žetva je nepovoljna sa gledišta kvaliteta zrna jer nezreo ječam sadrži više belančevina i energija klijanja je manja. Žetvu treba obaviti u što kraćem roku za 3-5 dana jer ječam brzo prelazi u prezrelo stanje kada se javljaju veliki gubici usled lomljenja klasova. Krmni ječam se jače osipa usled čeg treba više voditi računa o roku žetve. Za skladištenje ječam se dosušuje do 14% vlage u zrnu u sušarama. Krmni ječam se suši na temperaturi oko 60 stepeni C a pivarski na oko 40 stepeni C.

Žetva ovsa. Ovas se odlikuje veoma neujednačenim sazrevanjem zrna. Zrna u metlici sazrevaju postepeno od vrha ka donjem delu metlice i od periferije ka centru metlice. Zato je teško odrediti momenat za žetvu. Najpovoljniji momenat za žetvu je onda kada su zrna na vrhu i periferiji metlice u fazi pune a na donjem i unutrašnjem delu metlice u fazi žute zrelosti. U ovoj fazi zrelosti slama ovsa sadrži više vode što otežava jednofaznu žetvu kombajnama. Ukoliko se žetva obavlja kasnije može doći do osipanja. Zato ubiranje kombajnama treba izvršiti brzo. Bolje je ako se berba obavlja dvofazno ali je manje ekonomično od jednofazne berbe. Za skladištenje zrno ovsa ne sme imati više od 14% vlage.

RADOVI U ZASADIMA VOĆA

U prethodnom periodu su nam se smenjivali dani koji su bili prohladni, kišni sa sunčanim, toplim . U skladu sa takvim vremenskim prilikama imaćemo i radove u zasadima voća.

Održavanje zemljišta u voćnjacima ima zadatak da deluje na fizičke osobine zemljišnog sloja, u kome se razvijaju žile voćaka, dok posredno deluje i na biohemijske i na biološke osobine gornjeg sloja.

U narednom periodu treba održavati vodni, vazdušni i toplotni režim. Izbeći zbijenost zemljišta, gubljenje vlage i razvoj korova.

U zavisnosti od mogućnosti poljoprivrednog proizvođača, postojeće mehanizacije, vremenskih uslova, trenutnog stanja zasada, izabрати način održavanja zemljišta koji neće iznositi potrebnu vlagu iz zemljišta.

Zasad se može kultivirati, uz postojanje dovoljno vlage u zemljištu. Ali, ako u narednom periodu naiđu visoke temperature, a vlage u zemljištu nema dovoljno, mogućnosti za navodnjavanjem nema, onda ići na zastiranje voćnjaka. Ako su zasadi stariji pa su u stanju livade, redovno ih treba kositi i čistiti.

Folijarno đubrenje predstavlja tretiranje i usvajanje hranljivih elemenata preko lista. Ako u zasadu ponestaje hraniva, pogotovo i zbog velikih padavina iz prethodnih perioda koje su ga donekle spirale, može se obaviti prihrana. Pridržavati se uputstva o primeni folijarnog đubriva.

Navodnjavanje voćaka je potrebno ako se desi da u narednom periodu dođe do oskudice vlage. Navodnjavanjem se obezbeđuje optimalna vlažnost zemljišta, a to omogućava rast i razvoj voćaka, obilnu rodnost kao i otpornost prema nepovoljnim činiocima sredine. Naravno da su potrebne količine vodenih taloga nejednake za razne vrste, sorte, krajeve itd. Shodno tome, poznavajući kritične periode voćaka navodnjavanje je jako bitno za ostvarenje dobrog rezultata u proizvodnji. Važan je i kvalitet vode. Bez potrebe ne treba navodnjavati jer može doći do neželjenih posledica, ugušivanja žila.

Letnja rezidba predstavlja korekcije na već odrvenelim mladarcima i sprovodi se u drugom delu vegetacije. Uklanjanje suvišnih mladara i vodopije, te se tako stvaraju povoljniji uslovi za diferenciranje pupoljaka. Smanjuje se nepotrebna lisna masa, voćkama ostaje više vlage, povećava se provetrenost krune, zaštita je lakša pa je smanjena mogućnost bolesti i štetočina. Plodovi dobijaju lepšu boju. Nepravilno, kasno i rigorozno izvođenje letnje rezidbe može izazvati naglo osunčanje plodova i ožegotine.

Letnja sadnja jagode ima prednosti : visoki prinosi, olakšana je borba protiv korova, manje je širenje virusnih oboljenja, može se koristiti zemljište sa kojeg je ubran neki usev itd. Sadjna u leto podrazumeva uz blagovremenu pripremu zemljišta i obavezno navodnjavanje i korišćenje frigo živića. Radnike treba unapred obezbediti. Jagodu je najbolje saditi po oblačnom i suvom vremenu. Voda je potrebna za natapanje zemljišta pred sađenje, kao i posle sađenja, sve dok se posađeni živići ne prime. Pravilo je da ranije posađeni živići daju veće prinose od kasnije posađenih.

Berba, najzastupljenijih voćnih vrsta i sorata na našem terenu, šljive, jabuke i kruške tek predstoji. Trenutno u toku je berba maline. Ona je zastupljena na ukupno 3 ha, a ovogodišnji prinos je 3,6 t/ha.

KLIMA U OBJEKTIMA ZA GOVEDA

Jedan od najvažnijih uslova za postizanje visokih proizvodnih rezultata, održavanje kondicije i zdravlja životinja u govedarstvu je mikroklima u objektima. Pod mikroklimom se pre svega podrazumeva sastav, temperatura i vlažnost vazduha u objektu.

Sastav vazduha – Najvažniji deo vazduha je kiseonik koji se troši disanjem. Štetni sastojci vazduha su ugljen dioksid koji se stvara disanjem i amonijak. Kao vrlo štetni su ugljen – monoksid i sumpor vodonik. Sa trošenjem kiseonika iz vazduha krave sve teže dišu, naročito kada leže (pošto pri dnu ima najmanje kiseonika). Tada su krave uznemirene, često legnu i kratko (malo) leže, što je jasan znak da je sastav vazduha nepovoljan.

Temperatura vazduha – Goveda su mnogo manje osetljiva na niske, a mnogo više na visoke temperature. Ovo treba imati stalno na umu. Optimalna temperatura vazduha za goveda je između nula i 20°C. Do 20°C iznad nule ne primećuju se promene, koje umanjuju proizvodnost. Ali, već iznad toga postaje teže! Naročito ako je temperatura oko 30° C, a pogotovo iznad toga. Tada kravama treba obezbediti dobru hladovinu, a po mogućnosti i povremeno tuširanje!

Vlaga u vazduhu – Za životinje su nepovoljni i suv i vlažan vazduh. Ako je vazduh suv, stoka je nervozna i slabije jede. Ali, povećana vlaga u vazduhu je višestruko nepovoljna, ne samo za životinje (opasnost od bolesti), već i za objekte i opremu u njimu. Treba nastojati da u stajamavlažnost bude u granicama od 60 do 80 %.

Krave su veliki potrošači vazduha. Prosečne norme vazduha za jedno uslovno grlo (krave težine 500kg) iznose najmanje 50m³/čas zimi, a leti je norma čak pet puta veća, znači najmanje 250m³/ čas /1 krava.

Kako se ostvaruju i regulišu velike norme vazduha?

To se postiže prirodnim i veštačkim putem (ventilacijom). Ventilacijom se iz objekta izbacuje zagađeni stajski vazduh. **Prirodnim putem** je to mnogo teže i nesigurnije. Treba obezbediti veliku površinu otvora za slobodan ulaz vazduha i dosta veću površinu za izlazak vazduha. Te površine približno iznose oko 0,15m² po uslovnom grlu za ulaz i oko 0,22m² po uslovnom grlu za izlaz vazduha. Nije lako ostvariti velike norme izmene vazduha za krave, pogotovo u zatvorenim stajama, koje su toplo izolovane. To se odnosi na (skoro) sve staje, gde se krave drže vezano. A upravo takvim kravama treba čovek da obezbedi dovoljno vazduha, jer one ne mogu da pomognu sebi – one su vezane za jedno mesto i očekuju da dobiju sve od čoveka.

Veštačka ventilacija je sigurnija i više se preporučuje. Tokom zime ventilatori podešeni na manji broj obrtaja se povremeno uključuju, a leti rade punim kapacitetom i veoma često bez prekida.

Prilikom izgradnje novih staja obavezno se ostavlja jedna podužna strana potpuno otvorena (poluotvorene staje). Neretko se izostavljaju oba podužna zida (staje sa tzv. prirodnom klimom). Tada se samo na jednoj strani podiže zid visine do 1,7m, ali u toku hladnih (vetrovitih) dana ostali deo te strane se zaštićuje specijalnim gustim mrežama.

Prosečne CENE poljoprivrednih proizvoda na pijacama Severnog dela Kosmeta

---

P O V R Ć E:	DIN/KGR.	VEZICA
Paprika	100	
Paprika ljuta	120	
Paradajz	100	
Krastavac	50	
Boranija	130	
Kupus	30	
Tikvice	70	
Luk crni	60	
Luk beli	300	
Šargarepa	60	
Pasulj	180	
Dinja	120	
Lubenica	30	
Cvekla	80	
Celer	150	
Paškanat	200	
Karfiol	150	
Peršun	30	

V O Ć E :

Jabuka	100-140	
Kruška	140-180	
Šljiva	120	
Breskva	80-100	
Kajsija	120	
Nektarina	120-140	
Višnja	100	
Malina	200	
Banana	110	
Limun	180-200	
Pomarandža	100	

MLEČNI PROIZVODI:

Sir	200-380	
Kajmak	450-500	
Mleko	60	

ŽIVA MERA STOKE:

Telad	210-240
Junad	140-160
Junice	130-140
Krave	80
Prasad	230-240
Jagnjad	200-220
Jarad	200-220
Ovce	100-120
Pilad za tov	50-55

PSS Kosovska Mitrovica